

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економіки та безпеки підприємства

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи,

проф. Гаврилюк С. В. _____

_____ 2013 р.

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

РОБОЧА ПРОГРАМА
нормативної навчальної дисципліни

підготовки   бакалавра
галузі знань   0305 – Економіка і підприємництво
спеціальності   6.030504 “Економіка підприємства”

Робоча програма навчальної дисципліни «Економіка підприємства» для студентів галузі знань 0305 – Економіка і підприємництво, напряму підготовки 6.030504 “Економіка підприємства”.

” ____ ” _____, 2013 р. – с.

Розробники: Липич Л.Г., д.е.н., професор

Рецензент: Черчик Л.М., завідувач кафедри менеджменту, д.е.н., професор

Робоча програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри протокол № 11 від 04. 06. 2013 р.

Завідувач кафедри: _____ (Липич Л.Г.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією Інституту економіки та менеджменту протокол № ____ від _____ серпня 2013р.

Голова науково-методичної комісії факультету (інституту) _____ (Бегун С.І.)
(підпис) (прізвище, ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою університету

протокол № ____ від ____ . ____ . 20__ р.

© Липич Л.Г., 2013
(Прізвище, ініціали)

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Економіка підприємства», складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки «Бакалавр» галузі знань 0305 – Економіка і підприємництво, напряму підготовки 6.030504 “Економіка підприємства”.

Ефективність виробництва, досягнення підприємством найкращих результатів при найменших витратах, фінансової стабільності та високої конкурентоспроможності можливі за умови впровадження раціональної й обґрунтованої економічної політики. Лише ті підприємства, які враховують вимоги ринку, випускаючи продукцію, використовують сучасні досягнення в організації виробництва та прогресивні моделі мотивації персоналу, планують свою діяльність і реалізують інноваційно-інвестиційну діяльність, є успішними. Це, звісно, потребує фундаментальних та глибоких економічних знань, а отже, й відповідної підготовки фахівців з економіки.

Пропонована робоча програма відповідає типовій програмі дисципліни “Економіка підприємства” та рекомендована студентам вищих навчальних закладів економічного спрямування, які здобувають фахову освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра, спеціаліста, а також підприємців, менеджерів усіх рівнів і всіх, кого цікавлять питання управління підприємством.

Робоча програма є узагальненням напрацювань у сфері економіки та підприємництва.

Метою робочої навчальної програми є допомога студентам в отриманні ґрунтовних знань з економіки підприємств та практичних навичок у прийнятті економічно обґрунтованих управлінських рішень щодо підвищення ефективності господарювання.

Програма розрахована на навчання за кредитно-модульною системою, що відповідає вимогам Болонського процесу, який упроваджено у вищих навчальних закладах України. Зміст програми в логічній послідовності відображає структуру курсу. Виділено чотири модулі: “Економічні засади функціонування підприємства в системі ринкових відносин”, “Ресурсне забезпечення діяльності підприємства”, “Економічні основи виробничої діяльності підприємства”, “Економічні результати господарсько-фінансової діяльності підприємства та забезпечення його економічної безпеки”. Кожна тема робочої програми містить перелік теоретичних питань, їх виклад, завдання з індивідуальної роботи, тестовий контроль для перевірки знань, рекомендовану літературу до вивчення теми.

Автор поєднав під час висвітлення теоретичного матеріалу одночасно високий науковий рівень та доступність для того, щоб студенти краще опанували спеціальні знання про базові поняття господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Розроблені згідно з вимогами Болонського процесу тестові завдання (п'ять варіантів відповідей, з яких одна є правильною), сприятимуть глибшому засвоєнню студентами ґрунтовних знань із основних розділів прикладної економіки, набуттю вмінь, спрямованих на отримання задалегідь намічених результатів господарювання шляхом оптимального використання трудових, матеріальних, фінансових й інших ресурсів підприємства. Їх рекомендується використовувати в процесі поточного, модульного й підсумкового контролю, самоперевірки знань.

Предмет: система принципів та методів розробки та реалізації економічних рішень, пов'язаних із здійсненням господарської діяльності та прийняття управлінських рішень з питань обґрунтування, розробки, реалізації бізнес-проектів.

Міждисциплінарні зв'язки. Дисципліна «Економіка підприємства» пов'язана з дисциплінами техніко-технологічного напряму, оскільки передбачає знання студентами сучасної техніки і технологій; з дисциплінами організаційно-управлінського профілю, оскільки техніко-економічне обґрунтування будь-якого економічного рішення передбачає проектування організаційної і управлінської структури, розв'язання проблем господарської діяльності;

з дисциплінами «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Історія економічних вчень», «Бухгалтерський облік», «Фінанси».

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Економічні засади функціонування підприємства в системі ринкових відносин
2. Ресурсне забезпечення діяльності підприємства
3. Економічні основи виробничої діяльності підприємства
4. Економічні результати господарсько-фінансової діяльності підприємства та забезпечення його економічної безпеки

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів <u>10</u>	Шифр і назва галузі знань 0305 – Економіка і підприємництво Шифр і назва напрямку підготовки	нормативна
Модулів <u>4</u>	Спеціальність 6.030504“Економіка підприємства”	Рік підготовки: 2.
Змістових модулів <u>18</u>		Семестр: 3,4
Курсова робота: є ІНДЗ: є		Лекції: 104 год.
Загальна кількість годин <u>360</u>		Практичні (семінари): 70 год.
Тижневих годин (для денної форми навчання): аудиторних 6 самостійної роботи 2 індивідуальної роботи 2		Лабораторні: 36 год. Самостійна робота: 80 год. Індивідуальна робота: 70 год.
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Форма контролю: <u>залік, екзамен</u>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування здатностей самостійно мислити, приймати управлінські рішення, виконувати комплексні економічні розрахунки для ефективного здійснення господарської діяльності на рівні підприємств.

Завдання: вивчення господарських процесів, що відбуваються у виробничо-комерційних системах підприємств; закріплення комплексу економічних знань і засвоєння досягнень теорії та практики управління підприємствами.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

– Як в рамках кожного окремо взятого підприємства використовуються конкретні форма прояву господарської діяльності підприємства економічних законів і закономірності функціонування та розвитку суспільного виробництва;

– Необхідну сукупність теоретичних та практичних знань з ринкової економіки на сучасному етапі її розвитку в Україні;

– Теорію та практику господарювання, формування та використання виробничого потенціалу, матеріальних, трудових ресурсів.

вміти:

– Аналізувати результати господарської діяльності підприємства;

- Формувати шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства;
- усвідомити важливість світового досвіду економічної діяльності підприємств розвинутих країні;
- здобути знання про найважливіші чинники і критерії, які враховуються на різних стадіях життєвого циклу підприємства.
- працювати з науковою літературою; обґрунтовувати прийняті рішення;
- обґрунтувати власну точку зору, толерантно вести себе під час дискусії;
- вирішувати як абстрактні так і конкретні, реальні проблемні ситуації підприємств;
- використовувати набуті знання в реальному житті;
- творчо вирішувати економічні, організаційні та виробничі завдання господарської діяльності підприємства;
- вільного володіння понятійним апаратом;
- оперування термінологією під час виконання навчальних завдань та виступів на семінарах, конференціях тощо;
- розробляти стратегії розвитку діяльності підприємства;
- оцінювати ефективність діяльності підприємства;
- здійснювати поточне планування та оперативне управління реалізацією запропонованих заходів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 360 години / 10 кредити ECTS.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН

Тема 1. Підприємство в сучасній економічній системі

- 1.1. Економіка та її місце в суспільному житті
- 1.2. Сутність підприємництва як форми господарської діяльності
- 1.3. Принципи й механізми реалізації підприємницької діяльності

Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми

- 2.1. Теорія підприємства
- 2.2. Підприємство, його основні ознаки
- 2.3. Види й організаційні форми підприємств
- 2.4. Об'єднання підприємств

Тема 3. Зовнішнє середовище функціонування суб'єкта господарської діяльності

- 3.1. Сутність та характерні риси зовнішнього середовища підприємства
- 3.2. Характеристика складових частин зовнішнього середовища
- 3.3. Ринок як визначальна складова частина зовнішнього середовища
- 3.4. Державне регулювання діяльності підприємства
- 3.5. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства

Тема 4. Управління підприємством

- 4.1. Сутність, функції та принципи управління підприємством
- 4.2. Методи управління суб'єктами господарювання
- 4.3. Організаційні структури управління підприємствами, їх типи, принципи побудови
- 4.4. Виробнича структура підприємства

Тема 5. Планування діяльності підприємства

- 5.1. Методичні основи планування
- 5.2. Стратегічні плани підприємства
- 5.3. Поточне та оперативне планування
- 5.4. Бізнес-плани підприємства

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 6. Необоротні активи підприємства

- 6.1. Економічна сутність та склад необоротних активів підприємства
- 6.2. Оцінка необоротних активів підприємства
- 6.3. Спрацювання й відтворення необоротних матеріальних та нематеріальних активів (НМА та НеА)
- 6.4. Амортизація необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів підприємства
- 6.5. Ефективність використання основних засобів
- 6.6. Виробнича потужність підприємства та методи її визначення

Тема 7. Оборотні активи підприємства

- 7.1. Поняття оборотних активів підприємства, їх склад та структура
- 7.2. Нормування й оцінка запасів промислових підприємств
- 7.3. Методи оцінки запасів підприємства при їх вибутті
- 7.4. Ефективність використання оборотних активів

Тема 8. Персонал підприємства, його продуктивність праці

- 8.1. Поняття, класифікація та структура персоналу підприємства
- 8.2. Показники наявності та використання персоналу
- 8.3. Визначення чисельності персоналу та нормування праці
- 8.4. Методи визначення витрат робочого часу
- 8.5. Продуктивність праці та її планування
- 8.6. Чинники зростання продуктивності праці
- 8.7. Мотивування праці

Тема 9. Оплата праці на підприємстві

- 9.1. Поняття та структура заробітної плати
- 9.2. Тарифна система оплати праці
- 9.3. Форми та системи оплати праці
- 9.4. Змішані форми оплати праці
- 9.5. Механізм регулювання заробітної плати
- 9.6. Розрахунок середньої заробітної плати, нарахування та утримання із заробітної плати

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Тема 10. Виробнича програма та збут продукції

- 10.1. Основні показники виробничої програми підприємства
- 10.2. Формування якості продукції
- 10.3. Забезпечення конкурентоспроможності продукції
- 10.4. Маркетингова діяльність підприємства

Тема 11. Організація виробництва продукції (надання послуг)

- 11.1. Організація виробничих процесів і виробничих циклів
- 11.2. Типи виробництв
- 11.3. Методи організації виробничих процесів
- 11.4. Розрахунок параметрів однопредметних потокових ліній

Тема 12. Витрати підприємства

- 12.1. Суть витрат, їх класифікація
- 12.2. Собівартість продукції та її види
- 12.3. Калькулювання собівартості

Тема 13. Ціна продукції. Ціноутворення в умовах ринку

- 13.1. Економічна сутність та функції цін
- 13.2. Види та структура ціни
- 13.3. Методи встановлення цін

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ГОСПОДАРСЬКО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства

- 14.1. Капітал підприємства та його види
- 14.2. Фінансова діяльність підприємства
- 14.3. Дохід підприємства, його суть і види
- 14.4. Прибуток підприємства, порядок визначення та використання
- 14.5. Рентабельність підприємства
- 14.6. Ефективність діяльності підприємства

Тема 15. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства

- 15.1. Інвестиційна діяльність: сутність, суб'єкти та об'єкти
- 15.2. Інновації як об'єкт інвестиційної діяльності
- 15.3. Характеристика інноваційних процесів на підприємстві
- 15.4. Інвестиційні та інноваційні проекти підприємства
- 15.5. Показники ефективності інвестиційних та інноваційних проектів

Тема 16. Діагностика діяльності підприємства

- 16.1. Сутність діагностики підприємства: види, завдання, методи
- 16.2. Комплексна економічна діагностика діяльності підприємства
- 16.3. Діагностика ефективності управління підприємством

Тема 17. Економічна безпека підприємства

- 17.1. Сутність економічної безпеки підприємства
- 17.2. Система економічної безпеки підприємства
- 17.3. Служба безпеки підприємства
- 17.4. Оцінка економічної безпеки підприємства

Тема 18. Економічний ризик та управління ним

- 18.1. Сутність економічного ризику
- 18.2. Оцінювання рівня ризику
- 18.3. Управління ризиками

4. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА В СИСТЕМІ РИНКОВИХ ВІДНОСИН							
Тема 1. Підприємство в сучасній економічній системі	16	6	3	-	3	4	-
Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми	18	6	4	-	4	4	-
Тема 3. Зовнішнє середовище функціонування суб'єкта	14	4	3	-	3	4	-

господарської діяльності							
Тема 4. Управління підприємством	15	5	3	-	3	4	-
Тема 5. Планування діяльності підприємства	15	5	3	-	3	4	-
Разом за змістовим модулем 1	78	26	16	-	16	20	-
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. РЕСУРСНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА							
Тема 6. Необоротні активи підприємства	28	8	6	3	6	5	-
Тема 7. Оборотні активи підприємства	22	6	4	3	4	5	-
Тема 8. Персонал підприємства, його продуктивність праці	22	6	4	3	4	5	-
Тема 9. Оплата праці на підприємстві	22	6	4	3	4	5	-
Разом за змістовим модулем 2	94	26	18	12	18	20	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ЕКОНОМІЧНІ ОСНОВИ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА							
Тема 10. Виробнича програма та збут продукції	28	8	6	3	6	5	-
Тема 11. Організація виробництва продукції (надання послуг)	22	6	4	3	4	5	-
Тема 12. Витрати підприємства	22	6	4	3	4	5	-
Тема 13. Ціна продукції. Ціноутворення в умовах ринку	22	6	4	3	4	5	-
Разом за змістовим модулем 3	94	26	18	12	18	20	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 4. ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ГОСПОДАРСЬКО-ФІНАНСОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ							
Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства	28	6	6	6	6	4	-
Тема 15. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства	22	6	3	6	3	4	-
Тема 16. Діагностика діяльності підприємства	14	4	3	-	3	4	-
Тема 17. Економічна безпека підприємства	15	5	3	-	3	4	-
Тема 18. Економічний ризик та управління ним	15	5	3	-	3	4	-
Разом за змістовим модулем 4	94	26	18	12	18	20	-
Усього годин	360	104	70	36	70	80	-

5. Теми практичних (семінарських) / лабораторних занять

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	2	3
1	Тема 1. Підприємство в сучасній економічній системі 1.1. Економіка та її місце в суспільному житті 1.2. Сутність підприємництва як форми господарської діяльності 1.3. Принципи й механізми реалізації підприємницької діяльності	3
2	Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми 2.1. Теорія підприємства 2.2. Підприємство, його основні ознаки 2.3. Види й організаційні форми підприємств 2.4. Об'єднання підприємств	4
3	Тема 3. Зовнішнє середовище функціонування суб'єкта господарської діяльності 3.1. Сутність та характерні риси зовнішнього середовища підприємства 3.2. Характеристика складових частин зовнішнього середовища 3.3. Ринок як визначальна складова частина зовнішнього середовища 3.4. Державне регулювання діяльності підприємства 3.5. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства	3
4	Тема 4. Управління підприємством 4.1. Сутність, функції та принципи управління підприємством 4.2. Методи управління суб'єктами господарювання 4.3. Організаційні структури управління підприємствами, їх типи, принципи побудови 4.4. Виробнича структура підприємства	3
5	Тема 5. Планування діяльності підприємства 5.1. Методичні основи планування 5.2. Стратегічні плани підприємства 5.3. Поточне та оперативне планування 5.4. Бізнес-плани підприємства	3
6	Тема 6. Необоротні активи підприємства 6.1. Економічна сутність та склад необоротних активів підприємства 6.2. Оцінка необоротних активів підприємства 6.3. Спрацювання й відтворення необоротних матеріальних та нематеріальних активів (НМА та НеА) 6.4. Амортизація необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів підприємства 6.5. Ефективність використання основних засобів 6.6. Виробнича потужність підприємства та методи її визначення	6
7	Тема 7. Оборотні активи підприємства 7.1. Поняття оборотних активів підприємства, їх склад та структура 7.2. Нормування й оцінка запасів промислових підприємств 7.3. Методи оцінки запасів підприємства при їх вибутті 7.4. Ефективність використання оборотних активів	4
8	Тема 8. Персонал підприємства, його продуктивність праці 8.1. Поняття, класифікація та структура персоналу підприємства 8.2. Показники наявності та використання персоналу 8.3. Визначення чисельності персоналу та нормування праці 8.4. Методи визначення витрат робочого часу 8.5. Продуктивність праці та її планування 8.6. Чинники зростання продуктивності праці 8.7. Мотивування праці	4
9	Тема 9. Оплата праці на підприємстві	4

	9.1. Поняття та структура заробітної плати 9.2. Тарифна система оплати праці 9.3. Форми та системи оплати праці 9.4. Змішані форми оплати праці 9.5. Механізм регулювання заробітної плати 9.6. Розрахунок середньої заробітної плати, нарахування та утримання із заробітної плати	
10	Тема 10. Виробнича програма та збут продукції 10.1. Основні показники виробничої програми підприємства 10.2. Формування якості продукції 10.3. Забезпечення конкурентоспроможності продукції 10.4. Маркетингова діяльність підприємства	6
11	Тема 11. Організація виробництва продукції (надання послуг) 11.1. Організація виробничих процесів і виробничих циклів 11.2. Типи виробництв 11.3. Методи організації виробничих процесів 11.4. Розрахунок параметрів однопредметних потокових ліній	4
12	Тема 12. Витрати підприємства 12.1. Суть витрат, їх класифікація 12.2. Собівартість продукції та її види 12.3. Калькулювання собівартості	4
13	Тема 13. Ціна продукції. Ціноутворення в умовах ринку 13.1. Економічна сутність та функції цін 13.2. Види та структура ціни 13.3. Методи встановлення цін	4
14	Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства 14.1. Капітал підприємства та його види 14.2. Фінансова діяльність підприємства 14.3. Дохід підприємства, його суть і види 14.4. Прибуток підприємства, порядок визначення та використання 14.5. Рентабельність підприємства 14.6. Ефективність діяльності підприємства	6
15	Тема 15. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства 15.1. Інвестиційна діяльність: сутність, суб'єкти та об'єкти 15.2. Інновації як об'єкт інвестиційної діяльності 15.3. Характеристика інноваційних процесів на підприємстві 15.4. Інвестиційні та інноваційні проекти підприємства 15.5. Показники ефективності інвестиційних та інноваційних проектів	3
16	Тема 16. Діагностика діяльності підприємства 16.1. Сутність діагностики підприємства: види, завдання, методи 16.2. Комплексна економічна діагностика діяльності підприємства 16.3. Діагностика ефективності управління підприємством	3
17	Тема 17. Економічна безпека підприємства 17.1. Сутність економічної безпеки підприємства 17.2. Система економічної безпеки підприємства 17.3. Служба безпеки підприємства 17.4. Оцінка економічної безпеки підприємства	3
18	Тема 18. Економічний ризик та управління ним 18.1. Сутність економічного ризику 18.2. Оцінювання рівня ризику 18.3. Управління ризиками	3
	<i>Всього</i>	70

6. Самостійна робота

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Підприємство в сучасній економічній системі 1. Економічна мета суспільства. 2. Класифікація потреб індивідуальних споживачів.	4
2	Тема 2. Види підприємств, їх організаційно-правові форми 1. Роль і місце підприємств у ринковому середовищі. 2. Проблеми функціонування спільних підприємств в Україні. 3. Тенденції та проблеми розвитку малих підприємств в Україні.	4
3	Тема 3. Зовнішнє середовище функціонування суб'єкта господарської діяльності 1. Характеристика факторів, складових частин та умов зовнішнього середовища. 2. Особливості зовнішньоекономічної діяльності вітчизняних підприємств.	4
4	Тема 4. Управління підприємством 1. Розвиток науки про управління. 2. Переваги та недоліки різних типів організаційних структур управління. 3. Система контролю виробничих процесів. 4. Корпоративне управління.	4
5	Тема 5. Планування діяльності підприємства 1. Прогнозування розвитку підприємств. 2. Організація планування на підприємстві. 3. Планування ресурсного забезпечення операційної діяльності. 4. Формування інформаційного поля бізнес-плану.	4
6	Тема 6. Необоротні активи підприємства 1. Оренда основних засобів (лізинг). 2. Відновлення основних засобів. 3. Оцінка та ефективність використання нематеріальних активів. 4. Сутність, склад і структура довгострокових інвестицій.	5
7	Тема 7. Оборотні активи підприємства 1. Основні напрями підвищення оборотності оборотних активів підприємства. 2. Стратегія управління товарними запасами підприємства: цілі, вихідні передумови та порядок розробки. 3. Методика аналізу товарних запасів	5
8	Тема 8. Персонал підприємства, його продуктивність праці 1. Управління персоналом та кадрова політика підприємства. 2. Зарубіжний досвід ефективного використання персоналу. 3. Резерви підвищення продуктивності праці на підприємстві.	5
9	Тема 9. Оплата праці на підприємстві 1. Планування та аналіз заробітної плати. 2. Документування розрахунків з оплати праці. 3. Шляхи вдосконалення тарифної системи оплати праці.	5
10	Тема 10. Виробнича програма та збут продукції 1. Розробка виробничої програми підприємства за підрозділами та її обґрунтування.	5

	2. Охарактеризуйте сучасні концепції маркетингу. 3. Система показників якості продукції	
11	Тема 11. Організація виробництва продукції (надання послуг) 1. Особливості розрахунку параметрів багатопредметних потокових ліній. 2. Виробнича інфраструктура підприємства.	5
12	Тема 12. Витрати підприємства 1. Калькулювання собівартості з використанням методу “директ-кост”. 2. Особливості впровадження на вітчизняних підприємствах методу калькулювання за видами діяльності (ABC). 3. Міжнародний досвід упровадження методів калькулювання продукції.	5
13	Тема 13. Ціна продукції. Ціноутворення в умовах ринку 1. Ціни зовнішньоторгових контрактів. 2. Державне регулювання цін. 3. Ціноутворення на світовому ринку.	5
14	Тема 14. Фінансово-економічні результати діяльності підприємства 1. Складові елементи підвищення прибутковості підприємства. 2. Дивідендна політика підприємства. 3. Чинники зростання ефективності виробництва.	4
15	Тема 15. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємства 1. Роль інвестицій у розвитку економічних процесів. 2. Процес прийняття рішення про доцільність інвестування. 3. Тенденції розвитку НТП і його взаємодія з природним та соціальним середовищами. 4. Реінжириг як важливий напрям інноваційної діяльності на підприємстві.	4
16	Тема 16. Діагностика діяльності підприємства 1. Основні аналітичні методи й прийоми діагностики підприємства. 2. Джерела інформації для проведення діагностики підприємства. 3. Система показників комплексної діагностики підприємства.	4
17	Тема 17. Економічна безпека підприємства 1. Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки підприємств. 2. Особливості забезпечення економічної безпеки вітчизняних підприємств. 3. Практика створення служби безпеки та її роль у забезпеченні економічної безпеки підприємства. 4. Оцінювання ефективності системи економічної безпеки підприємства.	4
18	Тема 18. Економічний ризик та управління ним 1. Специфіка ризик-середовища у постсоціалістичному трансформаційному суспільстві. 2. Зниження ризику за допомогою статистичної теорії прийняття рішень. 3. Крива щільності розподілу ймовірності настання випадкових втрат. 4. Ризик і теорія ігор. Класифікація ігор.	4
	Всього	80

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (70 год.) має комплексну структуру і передбачає розрахунок собівартості продукції за трьома основними методами калькулювання— за повними і змінними витратами та методом ABC.

Структура ІНДЗ: вступ, теоретична частина, розрахунок собівартості продукції за трьома методами калькулювання відповідно до виданого індивідуального завдання, висновки, список використаних джерел, додатки.

Виконуючи ІНДЗ, студент повинен розробити калькуляцію за повними витратами, тобто всі витрати повністю віднести на собівартість продукції. Калькулювання за змінними витратами значно спрощує цей процес і робить його оперативнішим. За цим методом непрямих витрат (адміністративних витрат і витрат на збут) не відносять до собівартості, а вважають витратами періоду і безпосередньо віднімають від виручки за певний період часу в процесі визначення операційного прибутку.

Інформація, яку отримують у даній системі управління витратами, дає можливість знаходити найбільш вигідні комбінації ціни і обсягу, проводити ефективну політику цін.

АВС-метод, або облік витрат на основі операцій (видів діяльності) - згідно з цим методом діяльність підприємства розглядається як процеси або робочі операції. Сама назва АВС-аналіз походить від англійського Activity Based Costing Analysis і є моделлю калькуляції собівартості продукції на основі операцій, яку у 80-х роках ХХ ст. запропонували американські вчені Р. Купер та Р. Кап лан.

Сума витрат впродовж періоду або на певний вид продукції визначається на основі витрат на здійснення сукупності відповідних процесів і операцій. Застосування цього методу передбачає виокремлення видів діяльності і операцій за ними, розширення наявної системи управлінського обліку. Перевагами даного методу є підвищення обґрунтованості віднесення накладних витрат на конкретний продукт; точніше калькулювання собівартості; забезпечення взаємозв'язку отриманої інформації з процесом формування витрат.

Фактично він є спробою подати витрати бізнесу у тривимірному просторі.

Перший вимір - це ресурси. В АВС-аналізі ресурсами вважається будь-що здатне існувати самостійно, те, що не є дією, а предметом чи об'єктом. Переважно це працівники, машини, механізми, приміщення, грошові кошти, товари.

Другий вимір - це операції. Операціями вважають будь-який процес, що не може відбуватися без залучення ресурсів. Фактично це - складові етапи самого процесу виробництва. Йдеться про такі процеси, як закупівля сировини, виробництво, переробка, зберігання, обслуговування, розрахунки тощо.

Третій вимір - це об'єкти витрат. Простіше кажучи, це види продукції, номенклатура. Для виробництва будь-якого виду продукції мають бути задіяні ресурси, а виробництво відбувається за допомогою операцій. Отже, завданням АВС-аналізу є оцінка, скільки витрат потребує кожний об'єкт номенклатури.

Однак такий глибокий рівень деталізації має зворотну сторону - він потребує ретельно розроблених технологічних карт і прискіпливого відстеження ресурсів, процесів та номенклатури. Справа в тому, що «драйвери» витрат виводяться, так би мовити, «емпіричним» шляхом, тобто шляхом спостережень за конкретним бізнесом. Якщо в АВС-аналіз почати закладати припущення або якісь «галузеві нормативи», він втратить будь-який сенс.

Таким чином, об'єктом обліку витрат при методі АВС є окремий вид діяльності (функція, операція), а об'єктом калькулювання - вид продукції (робіт, послуг).

Отже, АВС можна визначити як метод планування, контролю та аналізу собівартості продукції, робіт та послуг на основі розрахунку сукупності спожитих ресурсів для забезпечення виконання тієї або іншої функції чи здійснення процесу виробництва продукції.

Цей метод дозволяє найбільш точно визначити вартість та ефективність операцій процесу, розпізнати причинно-наслідковий зв'язок між чинниками формування собівартості й процесами.

Студенти повинні володіти методологічними прийомами використання вищезгаданих методів калькулювання, оцінки їх особливостей, вміти визначити, порівняти, обґрунтувати альтернативні рішення за умов обмеженості ресурсів, оцінити їх ефективність.

У вступі необхідно визначити поняття та особливості калькулювання, викласти його мету, основні завдання та короткий зміст аспектів. За результатами проведених розрахунків сформулювати калькуляції за різними методами.

8. Курсова робота

Мета курсової роботи - систематизувати, закріпити та розширити теоретичні знання з економічних дисциплін, поєднати їх з практичними матеріалами, ознайомитися з методами, напрацьованими іншими дослідниками, а також науково обґрунтувати результати власних досліджень.

Завдання курсової роботи:

глибоке і творче вивчення однієї із конкретних проблем економіки підприємства в теоретичному та прикладному аспектах;

формування у студентів вмінь самостійно працювати з навчально- методичною, науковою та іншою літературою;

пошук та систематизація необхідної теоретичної та практичної інформації;

набуття практичних навичок аналізу і синтезу актуальних питань економіки;

оволодіння методами наукового дослідження.

Курсова робота повинна відповідати таким вимогам:

тема курсової роботи, що обирається студентом, повинна бути максимально наближена до реальних умов діяльності підприємства чи відображати стан розвитку економіки країни;

носити комплексний характер, тобто при її виконанні повинні розглядатися управлінські, економічні, соціальні та інші аспекти об'єкта дослідження;

мати елементи самостійного дослідження теоретичних та практичних аспектів проблеми;

носити творчий характер, відображати досягнення зарубіжної науки та передовий вітчизняний досвід;

мати високий рівень обґрунтування пропозицій і висновків, що забезпечується використанням статистичної інформації, фінансової звітності підприємства, коректністю вибору методології та методів дослідження;

містити конкретні пропозиції щодо поліпшення функціонування об'єкта дослідження; водночас бажано, щоб робота містила пропозиції, які важливі для галузі чи національного господарства у цілому;

містити елементи нового при формуванні завдань, методів їх вирішення, методів аналізу ситуації, яка склалася.

Основні критерії виконання курсової роботи стосуються:

теоретичного рівня роботи - глибокого аналізу проблеми, що вивчається, використовуючи при цьому різні концептуальні підходи і наукові знання;

дослідницького характеру - вивчення достатньої кількості опублікованих джерел вітчизняних і зарубіжних авторів, аналіз та систематизація різних думок і підходів, формування власного погляду на проблему, розробка висновків, рекомендацій.

граматності оформлення - у роботі не повинно бути граматичних і стилістичних помилок згідно вимог технічного оформлення курсової роботи.

Рекомендується така структура курсової роботи: титульний аркуш; зміст; вступ (розкриття актуальності вибраної теми, об'єкта і предмета дослідження, мети й основних завдань, застосованих методів); перший розділ - теоретична частина (огляд літературних джерел з вибраної теми, аналіз відповідних темі понять, наукових положень, ступеня розробленості проблеми); другий розділ - практична частина (аналіз та оцінка діяльності підприємства на основі вихідних даних); висновки; список використаних джерел; додатки.

Зміст включає назви всіх розділів, підрозділів курсової роботи з відповідними номерами, з яких вони починаються. Всі цифрові позначення сторінок повинні бути розміщені в одному стовпчику (колонці) з правого боку аркуша.

У вступі курсової роботи треба коротко викласти такі питання:

1. Шляхом критичного аналізу обґрунтувати актуальність вибраної теми. Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне - сутність проблеми та необхідність її дослідження.

2. Сформулювати мету роботи і завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети.

Залежно від того, наскільки зрозуміло і точно сформульовано мету роботи, настільки вдалим будуть її основні завдання, план, організація виконання, стиль викладу.

Правильне визначення мети роботи дасть змогу студенту відокремити в ній основний напрямок дослідження, упорядкувати пошук і аналіз матеріалу, підвищити якість роботи, уникнути загальних міркувань.

Приклад формулювання мети курсової роботи:

Мета роботи - розкрити джерела формування та напрямки підвищення ефективності використання оборотних активів підприємства в сучасних умовах.

Мета курсової роботи повинна бути тісно пов'язана з назвою її теми. На основі сформульованої мети студент має визначити основні завдання, які необхідно розв'язати в процесі виконання курсової роботи. Завдання повинні конкретизувати головну мету роботи; їх визначення пов'язане з назвами основних розділів.

3. Визначити об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт - це процес або явище щодо проблемної ситуації, вибраний для вивчення. Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Об'єкт і предмет дослідження як категорії наукового процесу співвідносяться між собою як загальне і часткове. Предмет дослідження зазвичай визначає назву теми курсової роботи, зазначеної на титульному аркуші.

Обсяг вступу - 2-3 сторінки.

Перший розділ є теоретичним дослідженням, мета якого - систематизація здобутих знань з економіки підприємства відповідно до вибраної теми.

У розділі аналізуються думки щодо проблем, що досліджуються, наводиться огляд літературних джерел, їх критичний аналіз та узагальнення. В огляді літератури необхідно окреслити основні етапи розвитку наукової думки за проблемою, що досліджується.

Теоретичні положення курсової роботи мають бути сформульовані не тільки на підставі глибокого вивчення літературних джерел, але і шляхом їх критичного переосмислення, узагальнення практичного досвіду господарської діяльності суб'єктів ринкових відносин. Як правило, теоретичні положення у курсовій роботі мають бути спрямовані на з'ясування зв'язків даного досліджуваного питання з основними проблемами подальшого розвитку та удосконалення процесів, що вивчаються.

Теоретичну частину необхідно подавати в розрізі 3-4 питань.

Перше питання - виклад теоретичних і методологічних питань, що стосуються теми курсової роботи, та їхня практична значимість. Друге питання - економічний аналіз нормативно-методичної бази відповідно до теми дослідження, чи економічних явищ, що розглядаються. Третє питання - огляд міжнародного досвіду та обґрунтування заходів щодо поліпшення економічного становища та шляхів вирішення питань, які досліджуються. Обов'язково повинні бути посилання на використані джерела. Обсяг першого розділу - не більше 30 сторінок друкованого тексту.

Другий розділ - практичний. Він містить практичний аспект дослідження за аналітичними даними. Мета цього етапу дослідження - на прикладі даних умовного підприємства провести комплексне дослідження виробничо-господарської та фінансової діяльності.

На цьому етапі необхідно використовувати методи і принципи наукового дослідження: методи формальної логіки (індукцію і дедукцію), системні методи (дослідження операцій, теорію управління тощо), аналітичні та логічні методи - для аналізу стану та розвитку об'єкта і предмета дослідження; структурно-функціональні, спостереження та порівняння - для визначення основних напрямів розвитку; економіко-математичні - для оцінювання показників і процесів, що аналізуються; економіко-статистичні групування і вибіркові спостереження - для порівняльного оцінювання підсумків. Результати аналізу даних треба представити в таблицях, діаграмах, графіках тощо.

У висновках викладаються найважливіші наукові та практичні результати, одержані в результаті дослідження. За змістом висновки мають бути пов'язані зі структурою роботи і впливати із завдань дослідження. Висновки повинні бути стислими та повною мірою відображати матеріал, викладений в курсовій роботі.

Список літератури містить всі джерела інформації, що використовувалися при написанні курсової роботи.

За необхідності до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття курсової роботи: проміжні математичні доведення, формули і розрахунки; таблиці

допоміжних цифрових даних; зразки документів (в тому числі звітність підприємств); ілюстрації допоміжного характеру, тощо.

Тематика курсових робіт, що виконуються студентами 6.030504 - «Економіка підприємства» з дисципліни «Економіка підприємства»

1. Проблеми розвитку малого і середнього бізнесу в Україні.
2. Досвід і проблеми впровадження досягнень науково-технічного прогресу на підприємствах України.
3. Розробка ефективної стратегії розвитку підприємства.
4. Методи управління діяльністю підприємств у ринкових умовах.
5. Формування трудового потенціалу підприємства.
6. Ефективність використання фонду робочого часу на підприємстві та фактори її формування.
7. Резерви зростання продуктивності праці на підприємстві.
8. Продуктивність праці та її вплив на обсяги випуску продукції.
9. Ефективність використання персоналу підприємства і шляхи її підвищення.
10. Системи оплати праці та умови їх ефективного застосування на підприємстві.
11. Матеріальне стимулювання праці на підприємстві.
12. Проблеми удосконалення мотивації трудової діяльності на підприємстві.
13. Ефективність витрат на оплату праці підприємства та шляхи її підвищення.
14. Оцінка складу, структури, технічного стану основних засобів.
15. Основні засоби підприємства та оцінка ефективності їх використання на підприємстві.
16. Використання сучасних методів амортизації основних засобів.
17. Виробнича потужність підприємства та шляхи підвищення ефективності її використання.
18. Склад, структура оборотних засобів підприємства, ефективність їх використання.
19. Управління виробничими запасами на підприємстві та обґрунтування їх раціональних розмірів.
20. Планування та нормування запасів на підприємстві.
21. Матеріальні ресурси підприємства і аналіз їх використання.
22. Інвестиційна діяльність підприємств та методи її здійснення.
23. Оцінка ефективності використання інвестицій на підприємстві.
24. Розробка інвестиційних проектів підприємства.
25. Лізинг, як форма оновлення технічної бази виробництва.
26. Резерви підвищення ефективності використання виробничих потужностей на підприємстві.
27. Собівартість продукції, шляхи її зниження на підприємстві.
28. Собівартість продукції та методи її обчислення на підприємстві.
29. Витрати підприємства, шляхи їх зниження.
30. Управління витратами підприємства.
31. Порядок і методи встановлення та регулювання цін на продукцію підприємства.
32. Напрями збільшення обсягів випуску і реалізації продукції підприємства.
33. Оцінка виробничої програми підприємства та шляхи її оптимізації.
34. Шляхи підвищення якості продукції на підприємстві.
35. Шляхи підвищення конкурентоспроможності підприємства.
36. Конкурентоспроможність продукції: оцінка і шляхи її забезпечення.
37. Вдосконалення маркетингової діяльності на підприємстві.
38. Виробнича структура підприємства та напрямки її оптимізації.
39. Розвиток соціальної інфраструктури підприємства.
40. Організація виробництва на підприємстві та забезпечення його економічної ефективності.
41. Капітал підприємства і джерела його формування.
42. Аналіз доходів підприємства, шляхи їх зростання.
43. Оцінка прибутку підприємства, шляхи його зростання.
44. Формування, розподіл і використання прибутку підприємств.
45. Фінансові ресурси підприємства та шляхи їх поповнення.
46. Фінансові результати діяльності підприємства та методика їх визначення.

9. Методи та засоби навчання.

У навчальному процесі застосовуються: лекції, в тому числі з використанням мультимедіапроектора та інших ТЗН; практичні та лабораторні заняття; самостійна та індивідуальна роботи.

Серед методик та форм навчання даного курсу слід визначити такі *методики викладання*: методика проблемного навчання та евристичне навчання; *форми навчання*: аналітичні та проблемні лекції та дискусії – головна мета проведення таких лекцій складається у розвитку у студентів логічного та самостійного осмислення додаткового матеріалу, який стосується сучасних процесів розвитку світової економіки; *методики навчання*: кейс-метод, презентації, або міні-проекти, які готують студенти самостійно, а потім презентують для групи.

Семінарські та практичні заняття плануються з кожної теми дисципліни і включають такі напрями роботи: підготовку до семінарських (практичних) занять за вказаним планом; виконання контрольних завдань; виконання завдання дослідницького характеру; критичний огляд наукових публікацій за обраною проблематикою; тренінги; рольові та ділові ігри; презентацію результатів дослідження на задану тематику, в т.ч. виступ на конференції.

Для оцінки теоретичної підготовки студентів за змістовими модулями проводиться контрольне письмове опитування.

Мета проведення лекцій полягає в ознайомленні студентів з основними теоретико-методологічними питаннями управління проектами, світовим досвідом та сучасними щодо управління інвестиційною діяльністю підприємств і організацій.

Завдання лекційного курсу:

- викладення студентам відповідно до програми та робочого плану основних положень економіки підприємства як складного процесу обґрунтування та реалізації господарських рішень;
- сформувані у студентів цілісну систему теоретичних знань з курсу “Економіка підприємства”.

Мета проведення практичних занять полягає у тому, щоб виробити у студентів практичні навички щодо обґрунтування економічних рішень та управління господарською діяльністю з метою підвищення її ефективності.

Завдання практичних занять:

- засвоїти теорію та методичні підходи, сучасні технології обґрунтування, організації та планування економічної діяльності як складових загальної системи управління діяльністю підприємств і організацій;
- навчитися обґрунтовувати рішення щодо підвищення ефективності діяльності підприємств і організацій;
- засвоїти та закріпити теоретичні знання, одержані на лекціях.

10. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік, іспит.

Залік і іспит проводяться у письмовій формі. Екзаменаційний білет містить: відкрите питання (5 балів за повну відповідь), 5 визначень (1 бал за повну відповідь на одне питання), 40 тестів (1 бал за кожну правильну відповідь, 2 задачі (5 балів за правильно розписану та розв’язану задачу з коментарем та висновком).

Питання на залік

1. Економіка та її місце в суспільному житті
2. Сутність підприємництва як форми господарської діяльності
3. Принципи й механізми реалізації підприємницької діяльності
4. Теорія підприємства
5. Підприємство, його основні ознаки
6. Види й організаційні форми підприємств
7. Об’єднання підприємств
8. Сутність та характерні риси зовнішнього середовища підприємства
9. Характеристика складових частин зовнішнього середовища
10. Ринок як визначальна складова частина зовнішнього середовища
11. Державне регулювання діяльності підприємства

12. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства
13. Сутність, функції та принципи управління підприємством
14. Методи управління суб'єктами господарювання
15. Організаційні структури управління підприємствами, їх типи, принципи побудови
16. Виробнича структура підприємства
17. Методичні основи планування
18. Стратегічні плани підприємства
19. Поточне та оперативне планування
20. Бізнес-плани підприємства
21. Економічна сутність та склад необоротних активів підприємства
22. Оцінка необоротних активів підприємства
23. Спрацювання й відтворення необоротних матеріальних та нематеріальних активів (НМА та НеА)
24. Амортизація необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів підприємства
25. Ефективність використання основних засобів
26. Виробнича потужність підприємства та методи її визначення
27. Поняття оборотних активів підприємства, їх склад та структура
28. Нормування й оцінка запасів промислових підприємств
29. Методи оцінки запасів підприємства при їх вибутті
30. Ефективність використання оборотних активів
31. Поняття, класифікація та структура персоналу підприємства
32. Показники наявності та використання персоналу
33. Визначення чисельності персоналу та нормування праці
34. Методи визначення витрат робочого часу
35. Продуктивність праці та її планування
36. Чинники зростання продуктивності праці
37. Мотивування праці
38. Поняття та структура заробітної плати
39. Тарифна система оплати праці
40. Форми та системи оплати праці
41. Змішані форми оплати праці
42. Механізм регулювання заробітної плати
43. Розрахунок середньої заробітної плати, нарахування та утримання із заробітної плати

Питання на іспит

1. Економіка та її місце в суспільному житті
2. Сутність підприємництва як форми господарської діяльності
3. Принципи й механізми реалізації підприємницької діяльності
4. Теорія підприємства
5. Підприємство, його основні ознаки
6. Види й організаційні форми підприємств
7. Об'єднання підприємств
8. Сутність та характерні риси зовнішнього середовища підприємства
9. Характеристика складових частин зовнішнього середовища
10. Ринок як визначальна складова частина зовнішнього середовища
11. Державне регулювання діяльності підприємства
12. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства
13. Сутність, функції та принципи управління підприємством
14. Методи управління суб'єктами господарювання
15. Організаційні структури управління підприємствами, їх типи, принципи побудови
16. Виробнича структура підприємства
17. Методичні основи планування
18. Стратегічні плани підприємства
19. Поточне та оперативне планування
20. Бізнес-плани підприємства

21. Економічна сутність та склад необоротних активів підприємства
22. Оцінка необоротних активів підприємства
23. Спрацювання й відтворення необоротних матеріальних та нематеріальних активів (НМА та НеА)
24. Амортизація необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів підприємства
25. Ефективність використання основних засобів
26. Виробнича потужність підприємства та методи її визначення
27. Поняття оборотних активів підприємства, їх склад та структура
28. Нормування й оцінка запасів промислових підприємств
29. Методи оцінки запасів підприємства при їх вибутті
30. Ефективність використання оборотних активів
31. Поняття, класифікація та структура персоналу підприємства
32. Показники наявності та використання персоналу
33. Визначення чисельності персоналу та нормування праці
34. Методи визначення витрат робочого часу
35. Продуктивність праці та її планування
36. Чинники зростання продуктивності праці
37. Мотивування праці
38. Поняття та структура заробітної плати
39. Тарифна система оплати праці
40. Форми та системи оплати праці
41. Змішані форми оплати праці
42. Механізм регулювання заробітної плати
43. Розрахунок середньої заробітної плати, нарахування та утримання із заробітної плати
44. Основні показники виробничої програми підприємства
45. Формування якості продукції
46. Забезпечення конкурентоспроможності продукції
47. Маркетингова діяльність підприємства
48. Організація виробничих процесів і виробничих циклів
49. Типи виробництв
50. Методи організації виробничих процесів
51. Розрахунок параметрів однопредметних потокових ліній
52. Суть витрат, їх класифікація
53. Собівартість продукції та її види
54. Калькулювання собівартості
55. Економічна сутність та функції цін
56. Види та структура ціни
57. Методи встановлення цін
58. Капітал підприємства та його види
59. Фінансова діяльність підприємства
60. Дохід підприємства, його суть і види
61. Прибуток підприємства, порядок визначення та використання
62. Рентабельність підприємства
63. Ефективність діяльності підприємства
64. Інвестиційна діяльність: сутність, суб'єкти та об'єкти
65. Інновації як об'єкт інвестиційної діяльності
66. Характеристика інноваційних процесів на підприємстві
67. Інвестиційні та інноваційні проекти підприємства
68. Показники ефективності інвестиційних та інноваційних проектів
69. Сутність діагностики підприємства: види, завдання, методи
70. Комплексна економічна діагностика діяльності підприємства
71. Діагностика ефективності управління підприємством
72. Сутність економічної безпеки підприємства
73. Система економічної безпеки підприємства
74. Служба безпеки підприємства
75. Оцінка економічної безпеки підприємства
76. Сутність економічного ризику

77. Оцінювання рівня ризику

78. Управління ризиками

11. Методи та засоби діагностики успішності навчання.

В процесі вивчення дисципліни використовують такі методи оцінювання навчальної роботи студента:

- поточне тестування та опитування;
- оцінювання виконання ІНДЗ;
- письмові залік та іспит.

12. Розподіл балів та критерії оцінювання

Залік

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з курсу визначається так:

- кількості балів за поточне оцінювання – 40 балів (20 балів за змістовий модуль);
- письмовий залік – 60 балів.

Поточний контроль (мах = 40 балів)									Підсумковий контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				ІНДЗ		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	-	
4	4	4	4	4	5	5	5	5	-	60
										100

Іспит

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) з курсу визначається так:

- кількості балів за поточне оцінювання – 32 балів (16 балів за змістовий модуль);
- оцінка за індивідуальну роботу – 8 балів;
- письмовий залік – 60 балів.

Поточний контроль (мах = 40 балів)									Підсумковий контроль (мах = 60 балів)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 3				Змістовий модуль 4				ІНДЗ		
T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18		
4	4	4	4	4	4	4	4	3	8	60
										100

Рейтингова оцінка з навчальної дисципліни визначається як сума у балах поточної та екзаменаційної оцінки. Рейтингова оцінка у балах за шкалою навчального закладу може бути переведена до п'ятибальної шкали оцінювання (національної шкали). Згідно з даними таблиці переведення рейтинговий оцінок від однієї шкали до іншої.

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсної роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D		
60 - 66	E	Задовільно	
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

13. Методичне забезпечення

1. Економіка підприємства : навч. посіб. / [Ліпич Л. Г., Буняк Н. М., Геліч Н. В. та ін.] ; за заг. ред. Л. Г. Ліпич. 2-ге вид., переробл. і доп. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – 590 с. – (Посібники та підручники СНУ імені Лесі Українки).
2. Ліпич Л. Г. Економіка підприємства : Методичні вказівки до виконання самостійної роботи для студентів економічних спеціальностей - денної та заочної форм навчання. / Л. Г. Ліпич. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2009. – 97 с.
3. Ліпич Л. Г. Економіка підприємства : Методичні вказівки для практичних занять для студентів спеціальностей 6.030508 «Фінанси та кредит», 6.030509 «Облік і аудит», 6.030504 «Економіка підприємства», 6.030601 «Менеджмент» денної та заочної форм навчання. / Л. Г. Ліпич. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2012. – 151 с.
4. Ліпич Л. Г., Момчева А. М., Іванків О. Я. Економіка підприємства : Методичні вказівки до виконання індивідуальних робіт для студентів спеціальностей 6.030508 «Фінанси та кредит», 6.030509 «Облік і аудит», 6.030504 «Економіка підприємства» денної та заочної форм навчання. / Л. Г. Ліпич. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2012. – 20 с.
5. Ліпич Л. Г., Ліпич О. А., Сак Т. В., Іванків О. Я., Геліч Н. В., Момчева А. М. Економіка підприємства : Методичні вказівки до виконання курсових робіт для студентів спеціальності 6.030504 «Економіка підприємства» денної та заочної форм навчання. / Л. Г. Ліпич. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2011. – 46 с.
6. Ліпич Л. Г., Балик Т. В., Момчева А. М. Економіка підприємства : Методичні вказівки до проведення лабораторних занять для студентів спеціальностей 6.030508 «Фінанси та кредит», 6.030509 «Облік і аудит», 6.030504 «Економіка підприємства» денної та заочної форм навчання. / Л. Г. Ліпич. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2009. – 67 с.
7. Ліпич Л. Г., Балик Т. В. Економіка підприємства : Методичні вказівки до виконання контрольної роботи для студентів спеціальностей 6.030508 «Фінанси та кредит», 6.030509 «Облік і аудит», 6.030504 «Економіка підприємства» заочної форми навчання. / Л. Г. Ліпич. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2009. – 54 с.
8. Ліпич Л. Г., Балик Т. В. Економіка підприємства : Тестові завдання для студентів спеціальностей 6.030508 «Фінанси та кредит», 6.030509 «Облік і аудит», 6.030504 «Економіка підприємства» денної та заочної форм навчання. / Л. Г. Ліпич. – Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2009. – 91 с.

14. Список джерел

1. Богиня Д. П. Основи економіки праці : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Д. П. Богиня, О. А. Грішнова. – К. : Знання-Прес, 2001. – 313 с.
2. Бойчик І. Економіка підприємства : [навч. посіб.] / Ірина Бойчик. – К. : Атіка, 2002. – 480 с.
3. Гетьман О. О. Економіка підприємства : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. О. Гетьман, В. М. Шаповал. – К. : Центр навч. л-ри, 2010. – 488 с.
4. Господарський кодекс України №436-IV від 16.01.2003 : із змінами, внесеними згідно із Законами України // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19–20, № 21–22, ст. 144.
5. Гринчуцький В. І. Економіка підприємства : навч. посіб. / В. І. Гринчуцький, Е. Т. Карапетян, Б. В. Погрішук – 2-е вид., перероб. і доп. – К. : ЦУЛ, 2012. – 304 с.
6. Економіка підприємств : підруч. / Ф. В. Горбонос, Г. В. Черевко, Н. Ф. Павленчик, А. О. Павленчик. – К. : Знання, 2010. – 463 с.
7. Економіка підприємства : навч. посіб. / [Ліпич Л. Г., Буняк Н. М., Геліч Н. В. та ін.] ; за заг. ред. Л. Г. Ліпич. 2-ге вид., переробл. і доп. – Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – 590 с. – (Посібники та підручники СНУ імені Лесі Українки).
8. Економіка підприємства : підруч. / за заг. ред. д.е.н., проф. Л. Г. Мельника. - Суми : Університетська книга, 2012. – 864 с.
9. Економіка підприємства / [Покропивний С. Ф., Грещак М. Г., Колот В. М. та ін.] ; під заг. ред. С. Ф. Покропивного. – К. : КНЕУ, 2001. – 457 с.

10. Економіка підприємства : підручник / [Петрович Й. М., Кіт А. Ф., Семенів О. М. та ін.] ; за заг. ред. Й. М. Петровича. – Л. : Новий світ-2000, 2004. – 680 с.
11. Економіка праці та соціально-трудова відносини : навч.-метод. посіб. / за заг. ред. проф. Качана Є. П. – Т. : ТДЕУ, 2006. – 373 с.
12. Єсінова Н. І. Економіка праці : навч. посіб. / Єсінова Н. І. – Х. : Вид. група “Академія”. 1999.
13. Завіновська Г. Т. Економіка праці : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Г. Т. Завіновська. – К. : КНЕУ, 2000. – С. 109–133.
14. Іванілов О. С. Економіка підприємства : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / О. С. Іванілов. – К. : Центр учб. л-ри, 2011. – 727 с.
15. Колот А. Мотивація персоналу : [підручник] / Анатолій Колот. – К. : КНЕУ, 2002. – 337 с.
16. Кузьмін О. Є. Основи менеджменту : підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник. – К. : Академвидав, 2003. – 416 с.
17. Ліпич Л. Г. Організація виробництва: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Ліпич Л. Г., Морохова В. О., Московчук А. Т. – Луцьк : РВВ ЛДТУ, 2002. – 256 с.
18. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України щодо організації матеріального стимулювання праці працівників підприємств і організацій № 23 від 29.01.2003 р.
19. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 : із змінами, внесеними згідно із Законами України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 13–14, № 15–16, № 17, ст. 112.
20. Про доплати і надбавки за науковий ступінь, знання та використання в роботі іноземної мови працівникам апарату органів державної виконавчої влади, прокуратури, судів, митної і податкової служби та інших органів : постанова Кабінету Міністрів України № 390 від 05.06.1995 р.
21. Про затвердження порядку обчислення середньої заробітної плати : постанова Кабінету Міністрів України №100 від 8 лют. 1995 р.
22. Про оплату праці : закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 17. – Ст. 121.
23. Семернікова І. О. Економіка підприємства : навч. посіб. / І. О. Семернікова, Н. В. Мешкова-Кравченко. Херсон : ОЛДІ-плюс, 2010. – 312 с.
24. Сідун В. А. Економіка підприємства : навч. посіб. / В. А. Сідун, Ю. В. Пономарьова. – [2-е вид., переробл. та доповн.]. – К. : Центр навч. л-ри, 2006. – 356 с.
25. Тимош І. М. Економіка праці : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Тимош І. М. – Т. : Астон, 2001. – 347 с.
26. Цивільний кодекс України : із змінами, внесеними згідно із Законами України // Відомості Верховної Ради. – 2003. – № 40–44. – Ст. 356.
27. Шваб Л. І. Економіка підприємства : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / Л. І. Шваб. – К. : Каравела, 2011. – 416 с.
28. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н. М. Яркіна. – К.: Видавництво Ліра-К, 2013. – 497с.

РЕЦЕНЗІЯ

на робочу програму навчальної дисципліни
«Економіка підприємства»
для студентів галузі знань 0305 – Економіка і підприємництво
6.0300504 “Економіка підприємства”

Укладач д.е.н., професор Лінич Л. Г.

Обсяг навчальної програми:

- кількість сторінок – 22,
- кількість літературних джерел – 28.

Робоча навчальна програма дисципліни розроблена на основі типової навчальної програми дисципліни.

У програмі сформульовані вимоги до знань та вмінь студентів, які відповідають професійному спрямуванню підготовки бакалаврів.

Формування мети та завдань дисципліни чітке. Завдання вивчення курсу спрямовані на оволодіння сучасними методами та прийомами економіки підприємства.

Структура та зміст тематичного курсу дозволяють комплексно підійти до вивчення дисципліни.

У роботі передбачений порядок застосування поточної та підсумкової форм контролю знань студентів.

Запропоновані літературні джерела, на яких базується тематика курсу, є достатніми для вивчення курсу студентами.

Формування питань для контрольного опитування, курсових робіт і завдань для самостійної роботи студентів відповідають розробленому теоретичному та практичному плану вивчення дисципліни.

Серед позитивних сторін програми можна виділити вдало підібрану тематику курсу, що дозволяє комплексно підійти до вивчення дисципліни.

Негативних особливостей програми не виявлено.

Загалом робоча навчальна програма дисципліни «Економіка підприємства» для галузі знань 0305 – Економіка і підприємництво 6.0300504 “Економіка підприємства” відповідає вимогам та може бути застосована при вивченні курсу.

Рецензент

_____

Л. М. Черчик